

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Selgitused Ukraina õpilaste põhikooli, gümnaasiumi või kutseõppeasutuse lõpetamise võimaluste kohta kevadel 2023

Hele Liiv-Tellmann

Üldhariduse valdkonna peaekspert

Haridus- ja Teadusministeerium

Sisukord

1. Üldised põhimõtted
2. Põhikooli lõpetamine
3. Gümnaasiumi lõpetamine

Üldised põhimõtted

UA õpilaste arv lõpuklassides seisuga
17.10.2022.

Põhikool **382**, gümnaasium **13**

eesti keel	254	12
eesti (keelekümblus)	59	1
inglise keel	3	
vene keel	66	

Üldised põhimõtted

Kooli lõpetamise otsuse tegemisel tuleb kaaluda, kas õpilane saab õpingutega hakkama järgmisel haridustasemel.

Juhul, kui õpilase keeleoskus ei ole eksamite sooritamiseks ja edasi õppimiseks piisav, saab kool pikendada tema nominaalset õppeaega ja korraldada keele- ja vajadusel aineõpet individuaalse õppekava alusel.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Üldised põhimõtted

Ukraina sõjapõgenikest õpilastele kehtivad põhikooli, gümnaasiumi ja kutseõppeasutuse lõpetamisel üldised õigusaktidest tulenevad nõuded ja paindlik lähenemine nende piires. Täiendavaid erisusi ei tehta.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Üldised põhimõtted

Lõpetada saab UA õpilane, kes alustas Eesti koolis õppimist hiljemalt **1. septembril 2022.**

Põhikooli lõpetamine, PGS § 30

(3) Põhikooli lõpetamiseks põhikooli riikliku õppekava järgi sooritatakse ühtsed põhikooli lõpueksamid või põhikooli riiklikus õppekavas sätestatud juhtudel põhikooli koolieksam järgmistes ainetes:

- 1) **eesti keeles** või põhikooli riiklikus õppekavas sätestatud juhul **eesti keeles teise keelena**;*
- 2) **matemaatikas**;*
- 3) käesoleva paragrahvi lõike 4 alusel kehtestatud õppeainete hulgast **õpilase valitud aines**.*

Õpilane, kes on saabunud välisriigist Eestisse vähem kui 6 aastat tagasi, õpib „**eesti keel teise keelena**“ ainekava alusel. (PRÕK § 17 lõige 1). Seega sooritab ta ka lõpueksami õppeaines „eesti keel teise keelena“, sest seda on ta õppinud.

Põhikooli lõpetamine, PRÕK § 23

(5) Varem välisriigis õppinud õpilane, kes on enne lõpueksamite toimumist Eestis põhikoolis õppinud kuni kolm järjestikust õppeaastat ning kellele on eesti keele õppimiseks koostatud individuaalne õppekava, võib eesti keele või eesti keele teise keelena eksami sooritada temale koostatud individuaalse õppekava põhjal ettevalmistatud koolieksamina. Koolieksami ettevalmistamisel ja hindamisel lähtutakse §-des 20–22 sätestatust.

Lõikes 5 võimaldatud erisuse alusel sooritavad kõik Ukraina sõjapõgenikest õpilased õppeaines „eesti keel teise keelena“ **koolieksami**. Eksamitöö valmistab ette kool, lähtudes õpilaste teadmiste ja oskuste omandatuse tasemest. Keskselt ei ole võimalik eksamitööd tellida, kuna eksam sooritatakse **õpilase individuaalse õppekava alusel**, mistõttu võivad seatud õpieesmärgid ja keeletase olla õpilaseti erinevad.

Põhikooli lõpetamine

Ühtse matemaatika eksami tööd valmistatakse ette eesti ja vene keeles. Vene õppekeelega koolides on võimalik sooritada matemaatika eksam soovi korral vene keeles. Eesti õppekeelega koolide õpilased sooritavad ühtse matemaatika eksami üldjuhul eesti keeles. Õpilastel on soovi korral võimalik eksami sooritamiseks **ülesannete paremaks mõistmiseks** kõrvale tellida venekeelne töö. Õpilane täidab siiski eestikeelse töö, sest ta on õppeainet – matemaatika – õppinud lõpuklassis eesti keeles. Venekeelse töö soovist teatab õpilaneksamile registreerudes hiljemalt 1. veebruariks 2023.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Põhikooli lõpetamine

Haridus- ja teadusministri 20.05.2022 määrus nr 15 „Riigieksamite vormid ja ajad, ühtsete põhikooli lõpueksamite ning tasemetööde õppeained, vormid ja ajad 2022/2023. õppeaastal“

§ 3. Ühtsete põhikooli lõpueksamite õppeained, vormid ja ajad

5) valikeksam vene keeles, bioloogias, keemias, füüsikas, geograafias, ajaloos, ühiskonnaõpetuses või inglise, prantsuse, saksa või vene keeles võõrkeelena.

Ukraina sõjapõgenikest õpilastel on soovitatav sooritada valikeksam võõrkeeles, sh nt inglise või vene keeles. Kuna eksamitöö on koostatud samas, õpitavas võõrkeeles, siis ei takista ebapiisav eesti keele oskus eksami sooritamist.

Õpilane võib sooritada nt vene keele valikeksami ka sel juhul, kui ta õpib koolis, kus vene keel kooli õppekavasse ei kuulu. (Haridus- ja teadusministri 15.12.2015 määrus nr 54)

Sellisel juhul on vaja koolis fikseerida, et õpilane on sellise valiku teinud. Samuti tuleb kehtestada sellise eksami korraldamise kord (eksami ettevalmistamine, läbiviimine, hindajad jmt), milleks piisab kooli direktori käskkirjast.

Põhikooli lõpetamine PRÕK § 23

*(1) Põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased **aastahinded** on vähemalt „**rahuldavad**”, kes on kolmandas kooliastmes sooritanud **loovtöö** ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega **eesti keele eksami, matemaatikaeksami** ning **ühe eksami omal valikul**.*

Vaatamata sellele, et kooli õppekavaga võib loovtöö sooritamine üldjuhul toimuda 8. klassis, ei saa takistada õpilasel loovtööd sooritada ka 9. klassis, sest loovtöö tuleb sooritada **hiljemalt III kooliastme lõpuks**.

Loovtöö sooritamiseks võib rakendada Ukraina sõjapõgenikest õpilaste vajadusest lähtuvalt PRÕK § 15 lõiget 8: *III kooliastmes korraldab põhikool õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö, milleks on uurimus, projekt, kunstitöö või muu taoline.*
/—/ Loovtööd võib teha nii individuaalselt kui ka kollektiivselt.

Erinevaid võimalusi ja näiteid on esitatud loovtööde juhendmaterjalis **Soovitusi ja näiteid loovtööde läbiviimiseks põhikoolis, 2017**

Ühtsete eksamite keel

Haridus- ja teadusministri 15.12.2015 määrus nr 54 „Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise ja läbiviimise ning eksamitööde koostamise, hindamise ja säilitamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord“

§ 10 Põhikooli lõpueksamid

*(9) Ühtsete põhikooli lõpueksamite, välja arvatud võõrkeelte lõpueksamite sooritamise keeled on **eesti keel, vene keel** (vene õppekeelega koolis või klassis) ja **viipekeel**. **Teiste keelte kasutamisel tagab kooli pidaja ühtsete põhikooli lõpueksamite tõlkimis- ja hindamiskulude finantseerimise.***

Kool teavitab Harnot 1. novembriks 2022 vajadusest ja soovist ning kooli pidaja valmisolekust finantseerida ja korraldada eksamitöö tõlkimine mõnda teise keelde.

Korduseksamite korraldamine PRÕK § 17

*(1) Põhikoolilõpetaja, kes ühtse põhikooli lõpueksami ajal või eksamiplaanis ettenähtud koolieksami ajal haigestub või ei saa sellel osaleda muul kooli direktori poolt mõjuvaks loetud põhjusel või kelle ühtse põhikooli lõpueksami või koolieksami hinne on „nõrk” või „puudulik”, sooritab korduseksami **koolieksamina**.*

(2) Korduseksam sooritatakse kooli direktori poolt määratud ajal, hiljemalt jooksva õppeaasta 30. juuniks. Õpilase taotlusel võib eksam toimuda ka pärast 30. juunit, kuid hiljemalt jooksva õppeaasta 25. augustiks.

Gümnaasiumi lõpetamine PGS § 31

(5) Gümnaasiumi lõpetamiseks tuleb sooritada riigieksamid eesti keeles või gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatud juhtudel **eesti keeles teise keelena, matemaatikas ja võõrkeeles**. Riigieksam on sooritatud, kui saavutatud on **vähemalt üks protsent** maksimaalsest tulemusest. Riigieksam on sooritatud **rahuldavalt**, kui saavutatud on **vähemalt 20 protsenti maksimaalsest** tulemusest.

(6) Gümnaasiumi lõpetamiseks tuleb rahuldavalt sooritada:

- 1) **gümnaasiumi koolieksam** ja
- 2) **õpilasuurimus** või **praktiline töö**, välja arvatud kooli lõpetamisel ekstemina.

Ukraina sõjapõgenikest õpilased sooritavad lisaks **matemaatikale ja võõrkeelele** riigieksami **eesti keeles teise keelena**.

Gümnaasiumi lõpetamine PGS § 31

Haridus- ja teadusministri 15.12.2015 määrus nr 54, „Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise ja läbiviimise ning eksamitööde koostamise, hindamise ja säilitamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord“

§ 27. Riigieksamid

*(9) **Matemaatika** riigieksam valmistatakse ette eesti ja vene keeles.*

Ukraina sõjapõgenikest õpilased saavad matemaatika riigieksamit soovi korral sooritada vene keeles või kasutada abivahendina venekeelset eksamitööd. Sellega tagatakse, et õpilane saab keskenduda eksamisooritusele ning tulemust ei mõjuta eesti keele oskus ja eksamiülesandest mitteamusaamine. Oma soovist sooritada matemaatika eksam vene keeles või saada kõrvale venekeelne eksamitöö teatab õpilane riigieksamile registreerudes, st hiljemalt 20. jaanuaril 2023.

Gümnaasiumi lõpetamine PGS § 31

Haridus- ja teadusministri 15.12.2015 määrus nr 54, „Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise ja läbiviimise ning eksamitööde koostamise, hindamise ja säilitamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord“

*(11) Eksameid korraldav asutus valmistab ette ja viib läbi **inglise keele B1/B2-taseme riigieksami**.*

Inglise keele eksamitöö on koostatud õpitavas võõrkeeles, mistõttu ebapiisav eesti keele oskus ei takista eksami sooritamist ning vajadust eksamitööd tõlkida ei ole.

Gümnaasiumi lõpetamine PGS § 31

Haridus- ja teadusministri 12.10.2011 määrus nr 62 „Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise ning hindamise tingimused ja kord“

§ 1 (2) Praktiline töö on õpilase või õpilaste poolt õppekava raames loodud teos, õpilasfirma, tehnoloogiline lahendus, õppematerjal või projekt ja selle kirjalik kokkuvõte. Kirjalik kokkuvõte avab praktilise töö tausta, lähtealused ja eesmärgid ning kirjeldab kontseptuaalset lahendust, töö aktuaalsust, tööprotsessi ja töö tulemust. Kooli õppekavas võib piiritleda, milliseid praktilisi töid selles koolis ette valmistada saab.

Ukraina sõjapõgenikust õpilasel on õigus teha praktiline töö gümnaasiumi lõpetamiseks ning koolil on õigus vajadusel täpsustada oma õppekavas, millised on töö teemavaldkonnad, töö ettevalmistamise ja hindamise korraldus.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Eesti keele oskuse puudumine ei tähenda
automaatselt ainealaste teadmiste puudumist.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Ülevaade kohtumistest: Ukraina sõjapõgenike õppe korraldamine eestikeelses õppekeskkonnas

Pille Liblik,
üldhariduse valdkonna nõunik

KOVide ootused aruteludele

Kindlustunne, et

- sõjapõgenikest õpilased saavad sobivat tuge
- õpetajate töökoormus ja vaimne tervis püsivad stabiilsed
- kaasõpilased saavad võrdväärset tähelepanu

Enamlevinud murekohti

- Põhimõtteline valmisolek, abivajadus konkreetsetes olukorras
- Sulandumine eestikeelsesse õppekeskkonda
- Ainetund ühes klassis kahes keeles
- Homogeensete klasside/ kooli moodustamise otstarbekus
- Tunnis viibimine ja õpimotivatsioon
- Õppematerjal

Õnnestumised ja lahendused

- Eesti keele õppimise korraldamine: koolideülesed rühmad, kirjandus sobivas keeles, piktogrammide, sõnaveebide.
- Kogemused vahetusõpilaste ja välismaalt naasnutega.
- Kaasav haridus kõige laiemas mõistes: sotsiaalsed oskused, vaimne turvalisus, huvitegevus.
- Sagedasemad vestlused kohanemise, arengu ja õppimise toetamiseks.
- Kasu eestikeelsetele õpilastele: sallivus, aeglasem tempo klassis.
- Kasu õpetajale: professionaalne areng keelekümluse ja LAK-metoodika, diagnoosiva hindamise, individuaalse õppe, tunni tempo valiku osas.

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Aitäh tähelepanu eest!

hele.liiv-tellmann@hm.ee

pille.liblik@hm.ee